

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดให้รัฐบาลต้องบริหารราชการแผ่นดิน ให้เป็นไปเพื่อการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศอย่างยั่งยืน โดยต้องส่งเสริมการดำเนินงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติในภาพรวมเป็นสำคัญ (มาตรา 78 วรรค 1) รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินการตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (มาตรา 83) ตามที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลมหาราช ได้พระราชทานไว้ ทรงเน้นย้ำให้คนไทยต่อสู้กับภาวะเศรษฐกิจนั้นมีการดำรงชีวิตที่เฉลี่ยवलาด ดำรงชีวิตได้อย่างปกติตามอัตภาพคือความพอดีอย่างค่อยเป็นค่อยไป ให้สามารถพึ่งตนเอง และอยู่ร่วมกันด้วยความรักและสามัคคี ในปัจจุบัน หน่วยงานราชการ องค์กรภาคเอกชน ชุมชน สถานศึกษา ประชาชนทั่วไป ได้เริ่มน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการปฏิบัติภารกิจ ดำเนินธุรกิจ พัฒนาอาชีพและดำเนินชีวิตกันอย่างกว้างขวาง

ประชาชนในประเทศไทยเราส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม ซึ่งในความสำคัญของการเกษตรที่มีต่อประเทศไทย พอที่จะสรุปได้ 5 ประการ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2545) ได้แก่ 1) เป็นแหล่งผลิตอาหารเพื่อการบริโภคและอุปโภคของประชากรในประเทศ 2) เป็นแหล่งทำมาหาเลี้ยงชีพของเกษตรกรส่วนใหญ่ 3) เป็นแหล่งผลิตสินค้าออกที่สำคัญสำหรับดุลการค้า 4) เป็นแหล่งวัตถุดิบสำหรับโรงงานอุตสาหกรรมในประเทศ และ 5) เป็นแหล่งกำเนิดหรือพื้นฐานของการพัฒนาสาขาอื่น

การประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่นภาคอีสาน

ราชอาณาจักรไทยแบ่งพื้นที่เป็น 5 ภาค ได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออก ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสาน ในการวิจัยครั้งนี้วิจัยและเก็บข้อมูลจากพื้นที่ในภาคอีสาน ภาคอีสานมีขนาดพื้นที่และจำนวนประชากรประมาณ 1 ใน 3 ของประเทศคือมีพื้นที่ประมาณ 168,854 ตารางกิโลเมตร (หรือ 105,533,750 ไร่) คิดเป็นร้อยละ 32.91 ของพื้นที่ประเทศ ในปี พ.ศ.2551 มีจำนวนประชากร 21,442,693 คน (กระทรวงมหาดไทย, 2552) แบ่งพื้นที่ปกครองเป็น 19 จังหวัด ได้แก่ เลย หนองบัวลำภู อุดรธานี หนองคาย นครพนม สกลนคร กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ร้อยเอ็ด มหาสารคาม ยโสธร มุกดาหาร อำนาจเจริญ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ

ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ และนครราชสีมา ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่ราบสูง คือสูงกว่าระดับน้ำทะเล 100 – 200 เมตร ลักษณะของดินเป็นดินปนหินทรายและดินแดง ซึ่งเก็บความชุ่มชื้นได้น้อย มีความสมบูรณ์ทางด้านอาหารพืชต่ำ ภูมิอากาศลักษณะไม่แน่นอน ฝนตกหนักในช่วงระยะเวลาสั้น ทำให้ภาคนี้ประสบภาวะแห้งแล้งอยู่เสมอ ทรงจิต พูลลาภ (2550 : 233) กล่าวว่า สังคมอีสานเป็นสังคมเกษตรเป็นสังคมแบบทำมาหากิน หรือเห็ดอยู่เห็ดกิน อยู่กับธรรมชาติ ผากชีวิตไว้กับธรรมชาติและภูมิปัญญาที่สืบทอดต่อกันมา กลมกลืนระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ แต่ในสภาพปัจจุบันเนื่องจากสภาพสังคมเศรษฐกิจ บีบรัดให้ต้องดิ้นรนคนหนุ่มสาวต้องทิ้งถิ่น ทิ้งอาชีพดั้งเดิมของบรรพบุรุษ ออกไปทำงานในเมือง ทำงานในโรงงาน คนที่อยู่ในท้องถิ่นก็ยังคงสู้ดิ้นรนประกอบอาชีพในท้องถิ่นของตนเอง คนที่ทิ้งถิ่นออกไปทำงานในที่สุดแล้วส่วนหนึ่งก็กลับมาท้องถิ่นประกอบอาชีพในท้องถิ่นของตนเองที่ส่วนใหญ่อยู่ในภาคการเกษตร จุดเปลี่ยนของชุมชนหมู่บ้านเริ่มจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 เปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรม จนกระทั่งกระแสโลกาภิวัตน์มีผลต่อชีวิตคนและสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ทำให้วิถีชีวิตเกษตรกรและชาวชนบทซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศเปลี่ยนเป็นผู้บริโภคมากขึ้นมากกว่าการเป็นผู้ผลิต แม้ว่าประเทศไทยได้ใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาตั้งแต่ พ.ศ. 2504 ถึงปัจจุบันเป็นแผน ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ยังพบความแตกต่างระหว่างรายได้ของประชาชนในอาชีพต่าง ๆ และนับวันยิ่งสูงขึ้นเป็นลำดับ ปัญหาความยากจนก็ยังคงเป็นปัญหาใหญ่ และนำมาซึ่งคุณภาพชีวิต หลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจปี พ.ศ.2541 เป็นต้นมา เกิดปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ มีคนว่างงานเป็นจำนวนมาก คนงานที่เคยทำงานในเมืองก็ต้องกลับภูมิลำเนาของตนโดยไม่มีงานรองรับ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2546 : 35) สอดคล้องกับ ประเวศ วะสี (2551 : 30-31) กล่าวว่า ทุกวันนี้เศรษฐกิจของเราไปขึ้นอยู่กับต่างประเทศเมื่อต่างชาติเกิดวิกฤติเราก็ล้มละลายตามไปด้วย

จึงอาจกล่าวได้ว่า ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศไทยที่เป็นมาในอดีตและเป็นไปในปัจจุบัน และต่อไปในอนาคตนั้นขึ้นอยู่กับเกษตร เพราะการเกษตรเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดของระบบเศรษฐกิจไทย การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศจะต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาการเกษตรทั้งระบบการผลิตและการตลาดที่มีระบบทุนนิยมในปัจจุบันเป็นอุปสรรค ซึ่ง สุขสรรค์กันตะบุตร (2550 : 38) ได้เสนอแนวทางในการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน 10 แนวทาง มีข้อหนึ่งเขาได้เสนอการสร้างวัฒนธรรมแห่งองค์กรที่มีจริยธรรม ความอดทนและความขยันหมั่นเพียรเป็นค่านิยมพื้นฐาน สมภาร ประกิจ (2551) กล่าวถึง พูนศักดิ์ สมบูรณ์ ชาวจังหวัดยโสธร ผู้ที่เคยเข้าไปทำงานในเมืองหลวงหลายปี กลับมาสู่วิถีชีวิตดั้งเดิมของบรรพบุรุษ นั่นคืออาชีพในภาคการเกษตรกรรม เขามีแค่ร่างกายและแรงใจพร้อมทั้งครอบครัวเล็ก ๆ เท่านั้น ที่เป็นทุนหลักที่เป็น

แรงผลักดันที่สำคัญที่จะทำให้เขาพิสูจน์ให้เห็นว่าสามารถเลี้ยงครอบครัวได้อย่างมีความสุขตาม
 วัตถุประสงค์

การประกอบอาชีพกับเศรษฐกิจพอเพียง

ทรงจิต พูลลาภ (2550 : 233) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียงมีอยู่แล้วในสังคมไทยที่สืบทอด
 กันมา อภิชาติ พันธเสน (2550 : 34) ได้สังเคราะห์งานวิจัย ข้อเสนอแนะ และบทความที่เกี่ยวข้องกับ
 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2542-2550 กว่า 204 เรื่อง โดยได้นำมา
 อธิบายในฐานะเศรษฐกิจพอเพียงจะนำไปสู่การดำเนินชีวิตของปัจเจกบุคคล นโยบายเศรษฐกิจที่
 เน้นการพึ่งตนเอง และในฐานะที่เศรษฐกิจพอเพียงเป็นกระบวนการทางสังคมและวัฒนธรรมที่
 สามารถสร้างภูมิคุ้มกันที่ทำให้ก้าวทันโลกาภิวัตน์ได้ การศึกษางานเขียนสะท้อนความไม่เข้าใจใน
 การประยุกต์เศรษฐกิจพอเพียงอยู่มาพอควร ส่วนที่ขาดหายไปคือความรู้เชื่อมต่อกับ
 ครอบครัว โรงเรียน และศาสนา เพื่อใช้เป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปในแนวทาง
 เศรษฐกิจพอเพียง ไม่มีความรู้เพียงพอที่จะช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในภาคเศรษฐกิจ
 สมัยใหม่ และขาดความรู้ที่จะส่งเสริมธรรมาภิบาลในทุกระดับของประเทศ

ประเวศ วะสี (2551 : 30-31) ได้เสนอยุทธศาสตร์ของประเทศคือส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่น
 เข้มแข็งทุกด้านทั้งด้านการศึกษา สังคม จิตใจ สิ่งแวดล้อม สุขภาพ การมีส่วนร่วมทางการเมือง
 และทางชาติต้องเชื่อมโยงกับท้องถิ่น วิธีการสร้างขีดความสามารถพึ่งตนเองได้มีกิจกรรม
 สำคัญหนึ่งที่สำคัญคือ การวิเคราะห์หมู่บ้านคือรู้จักและเข้าใจหมู่บ้าน สิ่งที่ควรนำมาวิเคราะห์
 นอกจากจะเป็น เทคโนโลยีหมู่บ้าน เศรษฐกิจ ทรัพยากรหมู่บ้าน สังคม วัฒนธรรมของหมู่บ้านแล้ว
 ยังต้องศึกษาวิเคราะห์จิตใจของคนในหมู่บ้าน จะทำให้รู้จักอ่อนจุดแข็งของหมู่บ้านสามารถ
 แก้ปัญหาและพัฒนาได้ถูกต้อง (สภาวิจัยแห่งชาติ, 2544 : 37) จึงเห็นได้ว่า คนต้องปรับตัว มี
 การพัฒนาการจัดการจัดการสิ่งต่าง ๆ ที่มีการปรับตัววัฒนธรรมวิถีชีวิตให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ
 ในปัจจุบัน การปรับตัวดังกล่าวเป็นการปรับตัวด้านการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่นเพื่อให้ชีวิต
 อยู่ได้ และพยายามให้ดียิ่งขึ้นนั้น เป็นสิ่งที่น่าสนใจ ลักษณะสถานการณ์ปัจจุบันโลกกำลังเกิด
 วิกฤตเศรษฐกิจ เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย คนถูกปลดออกจากงาน ประเทศไทยก็ได้รับ
 ผลกระทบนี้ด้วย และประเทศไทยยังมีปัญหาวิกฤตทางการเมืองอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนใน
 ประวัติการปกครองของไทยยังมีไม่ไว้วางใจจะยุติลงอย่างไร อย่างไรก็ตาม รัฐบาลในช่วงปี พ.ศ.
 2546 เป็นต้นมา ในด้านเศรษฐกิจนั้นได้เน้นให้มีการสร้างงานและได้ส่งเสริมอาชีพให้กับประชาชน
 ในท้องถิ่นอย่างจริงจัง ทำให้เกิดอาชีพต่าง ๆ มากมาย แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าปัญหานี้จะหมดไป
 เป็นเพียงแค่ตรงตัวในระดับหนึ่งเท่านั้น นอกจากปัญหาเศรษฐกิจนี้แล้ว ในท้องถิ่นก็ยังมีปัญหา
 พื้นฐานอื่นอีกมากมายทั้งปัญหาสังคม ปัญหาสุขภาพแวดล้อม ปัญหาการศึกษา และอื่น ๆ

ท่ามกลางปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ก็ยังมีคนที่พยายามแก้ไขปัญหามาทางออกให้กับตนเอง เพื่อมุ่งหวังให้ชีวิตเป็นสุขที่ยั่งยืนที่เห็นได้เด่นชัดในปัจจุบันที่เรารู้จักกันโดยทั่วไปว่า “ปราชญ์ชาวบ้าน” ประกอบกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลมหาราช ได้พระราชทานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทรงเน้นย้ำให้คนไทยต่อสู้กับภาวะเศรษฐกิจเป็นหลักในการดำเนินชีวิต ศูนย์กลางการพัฒนาอยู่ที่ “คน” และต้องระเบิดออกมาจากข้างในนั่นคือ “จิต” สำคัญที่สุด

โมเชอร์ (Moshor, 1966 อ้างถึงใน นพนธ์ สัมมา, 2523 : 4) พบว่าเกษตรกรมักไม่พัฒนาวิธีการใหม่ ๆ ขึ้นมา แต่มักทำตามอย่างที่ทำแม่ของเขาทำมา และนาน ๆ จะรับวิธีการใหม่ ๆ ของเพื่อนบ้านมาบ้าง วาน เคน บาน (Van Den Ban, 1957 อ้างถึงใน นพนธ์ สัมมา, 2523 : 4) พบว่าเกษตรกรมักไม่ยอมรับนวัตกรรมหรือใช้เวลานานกว่าจะยอมรับนวัตกรรม สุเทพ สุทธภัสส์ (2511 อ้างถึงใน นพนธ์ สัมมา, 2523 : 5) พบว่าชาวบ้านมีความคิดเห็นแตกต่างอยู่ 3 ประเภท คือ กลุ่มแรกเป็นพวกพอใจในความเป็นอยู่ที่มีมาแต่เดิม ไม่อยากลงมือทำอะไรที่แปลกใหม่ กลุ่มที่สองเป็นพวกที่รู้สึกขัดข้องแต่คิดแก้ไขด้วยตนเองไม่ได้แต่ถ้ามีคนมาช่วยแนะนำก็สามารถริเริ่มทำได้ และกลุ่มที่สามเป็นพวกที่พร้อมจะยอมรับการเปลี่ยนแปลงชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นกว่าเดิม โฮนเดน (Holden, 1972 อ้างถึงใน นพนธ์ สัมมา, 2523 : 7) พบว่าการเผยแพร่นวัตกรรมล้มเหลวเพราะเราไม่ได้คำนึงถึงความเปลี่ยนแปลงด้านบุคลิกภาพของผู้รับซึ่งต้องเตรียมตัวผู้รับล่วงหน้ามาพอสมควร ฟอสเตอร์ (Foster, 1962 อ้างถึงใน นพนธ์ สัมมา, 2523 : 7) กล่าวว่าเรามีความรู้ลักษณะจิตวิทยาน้อยกว่าความรู้ทางเทคโนโลยีมากเช่นผู้ที่ทำหน้าที่เผยแพร่เกษตรแผนใหม่ให้ได้ผลผลิตสูงแต่ไม่แน่ใจว่าเกษตรกรจะมองเห็นผลกำไรจากวิธีใหม่นั้นหรือไม่ นพนธ์ สัมมา (2523 : 7) กล่าวว่าทำไมคนจึงกลัวการฉีดวัคซีน ทำไมจึงไม่สนใจการเกษตรแผนใหม่ และทำไมการรณรงค์ให้อ่านออกเขียนได้จึงไม่ได้รับความสนใจจากชาวบ้าน ข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้สามารถเอาชนะการต่อต้านนั้นได้

ดังนั้น การวิจัยในครั้งนี้จึงได้วิจัยเรื่องปัจจัยเหตุและจิตลักษณะในการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น ซึ่งได้เลือกศึกษาปัจจัยเหตุและจิตลักษณะในการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่นในภาคอีสาน ซึ่งเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีประชากรแรงงานย้ายถิ่นมากที่สุด และประชากรแรงงานกลับถิ่นเพื่อกลับไปประกอบอาชีพในท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น การที่จะให้บุคคลพัฒนาตนหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมใด ๆ โดยเฉพาะการประกอบอาชีพ ผู้วิจัยเห็นว่าควรเป็นไปตามความพอใจของผู้รับการเปลี่ยนแปลงจะได้ผลดีมากกว่า ทั้งเป็นการสนับสนุนในการเกิดการเรียนรู้คือมีสติปัญญาที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในทางที่ดีนั้นปัจจัยสำคัญอยู่ภายในตนคือจิตลักษณะต่าง ๆ เพื่อหาคำตอบถึงความแตกต่าง ซึ่ง โรเจอร์ส (Rogers, 1971 อ้างถึงใน นพนธ์ สัมมา, 2523 : 4) ก็เห็นด้วยในเรื่องนี้ เขายังเน้นถึงการทำนายพฤติกรรมโดยวิธีที่เป็นวิทยาศาสตร์ และจะมีประโยชน์อันใหญ่หลวงต่อผู้ที่ทำหน้าที่เปลี่ยนแปลง ผู้วางแผนพัฒนา และ

นักบริหาร เพื่อที่จะเข้าใจการพัฒนาการเกษตรรอบด้านได้ดียิ่งขึ้น การวิจัยในครั้งนี้ เน้นศึกษาจิตลักษณะที่เป็นปัจจัยเหตุของการเกิดพฤติกรรม ซึ่งนอกจาก ลักษณะสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อ การประกอบอาชีพคือลักษณะสถานการณ์ปัจจุบันทั่วโลกกำลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจได้ก่อให้เกิด ปัญหาสังคม การเงิน คนตกงาน และปัญหาอื่น ๆ มากมาย ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ยังสนใจจิต ลักษณะที่เกี่ยวกับ 1) บุคคลต้องมองไปถึงความสำเร็จข้างหน้าคือมี “ลักษณะมุ่งอนาคตและ ควบคุมตน” อดได้รอได้เพื่อจุดหมายที่สำคัญในอนาคต 2) บุคคลต้องมีพลังมุ่งมั่นที่อยากได้ ความสำเร็จนั้นคือมี “แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์” 3) บุคคลต้องมีความเชื่อว่าตนนั้นแหละสำคัญที่สุดที่จะ ทำให้เกิดความสำเร็จคือมี “ความเชื่ออำนาจในตน” และ 4) บุคคลต้องให้ความสำคัญใน การประกอบอาชีพคือมี “ทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพ” ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคน พัฒนาท้องถิ่น ชุมชน และประเทศชาติได้อย่างถูกต้องและมีทิศทางที่ชัดเจนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาจิตลักษณะเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น ได้แก่ ลักษณะ ตามสถานการณ์ (ได้แก่ การรับรู้ความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชน การได้รับการสนับสนุน การได้แบบอย่างที่ดี และความเข้าใจเศรษฐกิจพอเพียง) ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเชื่ออำนาจในตน ทัศนคติต่อการประกอบอาชีพ และพฤติกรรม การประกอบอาชีพจำแนกตามเพศ อายุ กลุ่มอาชีพ และในภาพรวม

1.2.2 เพื่อทดสอบความแตกต่างจิตลักษณะเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น ได้แก่ ลักษณะตามสถานการณ์ (ได้แก่ การรับรู้ความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชน การได้รับการสนับสนุน การได้แบบอย่างที่ดี และความเข้าใจเศรษฐกิจพอเพียง) ลักษณะมุ่งอนาคตและ ควบคุมตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเชื่ออำนาจในตน ทัศนคติต่อการประกอบอาชีพ และ พฤติกรรม การประกอบอาชีพ ระหว่างเพศ กลุ่มอายุ และอาชีพ

1.2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของคนใน ท้องถิ่น ได้แก่ ลักษณะตามสถานการณ์ (ได้แก่ การรับรู้ความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชน การได้รับการสนับสนุน การได้แบบอย่างที่ดี และความเข้าใจเศรษฐกิจพอเพียง) ลักษณะมุ่ง อนาคตและควบคุมตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเชื่ออำนาจในตน และทัศนคติต่อการประกอบ อาชีพ และกับพฤติกรรมประกอบอาชีพจำแนกตามเพศ กลุ่มอายุ อาชีพ และในภาพรวม

1.2.4 เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการทำนายลักษณะตามสถานการณ์ ลักษณะมุ่งอนาคต และควบคุมตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเชื่ออำนาจในตน และทัศนคติต่อการประกอบอาชีพ กับ พฤติกรรมประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น

1.3 คำถามของการวิจัย

1.3.1 จิตลักษณะเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น ได้แก่ ลักษณะตามสถานการณ (ได้แก่ การรับรู้ความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชน การได้รับการสนับสนุน การได้แบบอย่างที่ดี และความเข้าใจเศรษฐกิจพอเพียง) ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเชื่ออำนาจในตน ทศนคติต่อการประกอบอาชีพ และพฤติกรรมกรรมการประกอบอาชีพ จำแนกตามเพศ กลุ่มอายุ อาชีพ และในภาพรวมเป็นอย่างไร

1.3.2 จิตลักษณะเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น ได้แก่ ลักษณะตามสถานการณ (ได้แก่ การรับรู้ความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชน การได้รับการสนับสนุน การได้แบบอย่างที่ดี และความเข้าใจเศรษฐกิจพอเพียง) ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเชื่ออำนาจในตน ทศนคติต่อการประกอบอาชีพ และพฤติกรรมกรรมการประกอบอาชีพ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเพศ กลุ่มอายุ และอาชีพ เป็นอย่างไร

1.3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น ได้แก่ ลักษณะตามสถานการณ (ได้แก่ การรับรู้ความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชน การได้รับการสนับสนุน การได้แบบอย่างที่ดี และความเข้าใจเศรษฐกิจพอเพียง) ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเชื่ออำนาจในตน และทศนคติต่อการประกอบอาชีพ และกับพฤติกรรมกรรมการประกอบอาชีพจำแนกตามเพศ กลุ่มอายุ อาชีพ และในภาพรวมเป็นอย่างไร

1.3.4 ประสิทธิภาพการทำนายลักษณะตามสถานการณ ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเชื่ออำนาจในตน และทศนคติต่อการประกอบอาชีพ กับพฤติกรรมกรรมการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่นเป็นอย่างไร

1.4 ความสำคัญของการวิจัย

1.4.1 การวิจัยนี้จะช่วยให้ทราบความแตกต่าง และความสัมพันธ์ว่าตัวแปรจิตลักษณะเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น ได้แก่ ลักษณะตามสถานการณ ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเชื่ออำนาจในตน และทศนคติต่อการประกอบอาชีพ และกับพฤติกรรมกรรมการประกอบอาชีพ จำแนกตามเพศ กลุ่มอายุ อาชีพ และในภาพรวมเป็นอย่างไร

1.4.2 การวิจัยนี้จะช่วยให้ทราบประสิทธิภาพการทำนายว่าตัวแปรจิตลักษณะเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น ได้แก่ ลักษณะตามสถานการณ ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเชื่ออำนาจในตน และทศนคติต่อการประกอบอาชีพ ต่อพฤติกรรมกรรมการประกอบอาชีพเป็นอย่างไร

1.4.3 ผลการวิจัยนี้จะช่วยให้ทราบว่าจิตลักษณะใดบ้างที่สำคัญเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่นเพื่อนำไปสู่การวางแผนหรือส่งเสริมการพัฒนาคนในท้องถิ่นให้ประกอบอาชีพอย่างมั่นคง

1.4.4 ผลการวิจัยนี้จะช่วยให้สามารถเสนอแนวทางในการพัฒนามูลฐานด้านจิตลักษณะที่สำคัญเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่นได้อย่างถูกต้องทิศทางต่อไป

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

1.5.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.5.1.1 ประชากรที่ใช้วิจัยในครั้งนี้ เป็นประชาชนที่อาศัยและประกอบอาชีพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 19 จังหวัด มีงานทำ จำนวน 11,429,900 คน (จำนวนประชากรจำแนกตามแรงงานภาคอีสาน ปี พ.ศ.2550)

1.5.1.2 ดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นกำหนดโควตา (Stratified Quota Random Sampling) แบ่งจังหวัดในภาคอีสานเป็นกลุ่มจังหวัดตามการแบ่งของกระทรวงมหาดไทย มี 3 กลุ่มจังหวัด ได้แก่ กลุ่มอีสานเหนือ จำนวน 7 จังหวัด อีสานกลาง จำนวน 6 จังหวัด และอีสานใต้ จำนวน 6 จังหวัด กำหนดโควตากลุ่มจังหวัดละ 2 จังหวัด แล้วสุ่มจังหวัดเป็นกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีจับฉลากได้จำนวน 6 จังหวัด จากนั้นสุ่มจังหวัดละ 2-3 อำเภอ ใช้การสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีจับฉลากได้ 12-18 อำเภอ แล้วสุ่มตำบล ใช้การสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีจับฉลาก อำเภอละ 2-3 ตำบล ได้ 24-54 ตำบล ในแต่ละตำบลสุ่มหมู่บ้าน โดยการสุ่มตามสะดวก (Convenience Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้นจำนวน 809 คน

1.5.2 ตัวแปร ตัวแปรที่ใช้วิจัยในครั้งนี้ ได้แก่

1.5.2.1 **ตัวแปรต้น** มี 3 ตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรที่เป็นปัจจัยชีวทางสังคม มี 3 ตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ และอาชีพ และตัวแปรที่เป็นจิตลักษณะ มี 9 ตัวแปร ได้แก่

1) **ลักษณะสถานการณ์ที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพในท้องถิ่น** มี 5 ตัวแปร ได้แก่ ลักษณะตามสถานการณ์ 1 ตัวแปร ซึ่งเกิดจาก 4 ตัวแปรย่อย ได้แก่ (1) การรับรู้ความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชน (2) การได้รับการสนับสนุนทางสังคม (3) การได้แบบอย่างที่ดีเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ และ (4) ความเข้าใจหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการประกอบอาชีพ

2) **จิตลักษณะ** มี 4 ตัวแปร ได้แก่ (1) ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน (2) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (3) ความเชื่ออำนาจในตน และ (4) ทศนคติต่อการประกอบอาชีพ

1.5.2.2 ตัวแปรตาม มี 1 ตัวแปร ได้แก่ พฤติกรรมการประกอบอาชีพ

1.6 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

จิตลักษณะตามสถานการณ์ หมายถึง การรับรู้ความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชน การได้รับการสนับสนุนทางสังคม การได้แบบอย่างที่ดีเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ และความเข้าใจหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการประกอบอาชีพ วัดได้โดยแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน หมายถึง การรู้จักคาดการณ์ การวางแผนปฏิบัติเพื่อรับผลดีและป้องกันผลเสียในอนาคตของตนได้อย่างเหมาะสมถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางสังคมและศาสนา สามารถที่เว้นจะกระทำ การกระทำที่ต้องใช้เวลานานคืออดได้รอได้เพื่อสิ่งที่ดีที่ตนปรารถนาในอนาคต วัดได้โดยแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง การยอมรับหรือมีความพร้อม และมีความพยายามในการแก้ปัญหาหรือทำงานอย่างมีมาตรฐานบน ขยันสู้เป้าหมายของความสำเร็จที่ตนได้ตั้งใจไว้ อย่างเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของตน วัดได้โดยแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ความเชื่ออำนาจใจตน หมายถึง ความเชื่อว่าจะเกิดขึ้นกับตนนั้นเป็นผลที่เกิดจากการกระทำของตน ไม่ได้เกิดจากสิ่งอื่นที่อยู่นอกตนทั้งในอดีตและปัจจุบัน เช่น โชค หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือเกิดโดยบังเอิญ วัดได้โดยแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ทัศนคติต่อการประกอบอาชีพ หมายถึง ความเชื่อหรือความรู้สึกที่มีต่อคุณค่าและประโยชน์ของการประกอบอาชีพ และมีความพร้อมที่จะทำงานอาชีพเพื่อชีวิตที่ดีของตน ครอบครัว และชุมชน วัดได้โดยแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

พฤติกรรมการประกอบอาชีพ หมายถึง การปฏิบัติหรือแนวโน้มที่จะปฏิบัติต่อการประกอบอาชีพในปัจจุบัน วัดได้โดยแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 เป็นการพัฒนาคำความรู้ที่เกี่ยวกับจิตลักษณะการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่นกับการเพื่อการศึกษาต่อไป

1.7.2 ได้ทราบจิตลักษณะที่สำคัญในการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาคนในท้องถิ่นให้ประกอบอาชีพอย่างมั่นคง

1.7.4 ช่วยให้สามารถเสนอแนวทางในการพัฒนาบุคลากรด้านจิตลักษณะที่สำคัญเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น และเป็นองค์ความรู้ในการวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อไป